

Duurzaamheidsverslag 2025

Gemeente West Maas en Waal

Wat we het afgelopen jaar hebben bereikt op het gebied van energie en warmte, biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulaire economie.

Voorwoord

Met trots presenteren wij het duurzaamheidsverslag van de Gemeente West Maas en Waal. In een tijd waarin klimaatverandering en de energietransitie steeds voelbaarder worden, zetten wij samen met inwoners, ondernemers en partners concrete stappen naar een toekomstbestendige leefomgeving.

“2025 was een jaar van doen. Zo zijn we begonnen met het onderzoek naar een mogelijk warmtenet, hebben energiebesparing gestimuleerd en gezorgd voor nieuwe verblijfsplaatsen voor vleermuizen. De duurzame stappen van vandaag maken morgen het grote verschil”. Zegt Marieke van den Boom, wethouder Duurzaamheid.

“Tegelijkertijd hebben we ingezet op klimaatadaptatie: van vergroening en waterberging tot een klimaatbestendig ingerichte openbare ruimte. Klimaatadaptatie gaat over veerkracht: hoe we onze omgeving zo inrichten dat we weerbaar zijn tegen het weer van morgen,” vult Evert Jan Slootweg, wethouder Klimaatadaptatie, aan.

Dit verslag laat zien wat we in 2025 hebben bereikt en waar nog uitdagingen liggen. Samen met onze inwoners en partners bouwen we verder aan een groen, klimaatbestendig en toekomstgericht West Maas en Waal.

Inhoud

1	Warmte en energie	3
2	Groenblauwe leefomgeving	4
3	Biodiversiteit en natuur	5
4	Afval en circulariteit	6
5	Organisatie	7
6	Communicatie en participatie	8
7	Vooruitblik op 2026	9

1. Warmte en energie

Iedere gemeente staat voor een grote uitdaging, namelijk van het gas af in 2030. Om aan deze opgave te kunnen voldoen zijn we gestart met een onderzoek naar een mogelijk warmtenet in een wijk van Beneden-Leeuwen. Dit onderzoek loopt minimaal 2 jaar. Ook houden we ons bezig met het verduurzamen van woningen. Zo kunnen inwoners subsidie krijgen om bijvoorbeeld te isoleren. Dit promoten we actief. Omdat isolatie zorgt voor minder verblijfsplaatsen voor de vleermuis, zetten we ons ook daar actief voor in. Zo hebben we het afgelopen jaar met medewerking van enthousiaste inwoners 10 nieuwe vleermuisverblijven gerealiseerd.

1.1 Start onderzoek warmtenet

Afgelopen zomer gingen we definitief van start met het onderzoek naar een mogelijk warmtenet in een deel van Beneden-Leeuwen. Om inwoners in de desbetreffende wijk te informeren, kregen zij een brief en gingen we de wijk in. We belden aan, spraken inwoners, beantwoordde vragen en hielden nog een informatiebijeenkomst voor inwoners die wilden meedenken.

Inwoners konden hun huis ook aanmelden als proefwoning. In een proefwoning installeren we apparatuur dat een warmtenet nabootst. Zo kunnen we in de praktijk ervaren hoe een warmtenet werkt. Er zijn uit meerdere aanmeldingen 2 geschikte huishoudens geselecteerd. De proef zal tot de zomer van 2027 duren. Net als de rest van het onderzoek. Dan wordt gekeken of er volgende stappen gemaakt kunnen worden.

1.2 NIP-subsidie

In het voorjaar van 2025 zijn er in samenwerking met Energieloket Rivierenland 700 brieven verstuurd naar huishoudens met energielabel C of minder. Daarmee wilden we laten weten dat er nog subsidie beschikbaar is om woningen te isoleren. De subsidie geldt ook voor doe-het-zelvers. De subsidie is 177 aangevraagd in 2025.

1.2 10 vleermuisverblijven gerealiseerd

Onze gemeente zet zich in voor energiebesparing én biodiversiteit. Omdat isolatie verblijfplaatsen van vleermuizen kan laten verdwijnen, worden via het project 'natuurvriendelijk isoleren' samen met inwoners nieuwe, veilige plekken voor vleermuizen gecreëerd. Zo helpen maatwerkoplossingen in schuren en gevels niet alleen vleermuizen, maar ook het ecosysteem.

We spraken met inwoner Maryam Boer, die sinds kort een vleermuiskast heeft hangen in haar schuur.

Maryam raakte via een oproep in de krant betrokken bij het project natuurvriendelijk isoleren. "Ik zag het en dacht meteen: dat is iets voor mij."

Meedoen was voor haar vanzelfsprekend. Ze vindt het belangrijk om goed te zorgen voor de leefomgeving, voor mens én dier. "Of het nu om een kat, een kip of een vleermuis gaat."

Maryam had al enige kennis over vleermuizen, onder andere via IVN-bijeenkomsten bij Bezoekerscentrum De Grote Rivieren. "Ik zie ze hier elke dag rond mijn huis vliegen. Ze horen er gewoon bij."

Na haar aanmelding werd haar woning beoordeeld. In eerste instantie leek die niet geschikt, maar dankzij een aanwezige schuur bleken er toch mogelijkheden te zijn. Na een bezoek van een ecooloog werd begin december een vleermuisverblijfplaats gerealiseerd.

Haar boodschap aan andere inwoners is duidelijk: "Isoleren en rekening houden met de natuur kan prima samen. Doe het allebei."

2. Groenblauwe leefomgeving

Hittestress en droogte zijn onderwerpen waar we in de toekomst veel mee te maken krijgen. Daarom zijn we hier actief mee bezig. Zo leggen we klimaatbuffers aan, vergroenen we steeds meer en maken we inwoners bewust van het belang van (drink)water.

2.1 Succesvolle regentonactie

Tijdens de Klimaatweek organiseerden we een regentonactie. In totaal vroegen 400 inwoners een waardebon aan. Met deze bon konden zij voor €50 een regenton kopen bij GroenRijk in Beneden-Leeuwen. Uiteindelijk zijn 265 regentonnen gekocht. Daarmee kan ongeveer 53.000 liter regenwater worden opgevangen en worden gebruikt om tuinen water te geven.

2.3 Extra waterbuffers

In 2025 is extra ruimte gemaakt om water op te slaan. Zo kunnen we hevige regen en droogte beter opvangen. In Dreumel, Wamel en Beneden-Leeuwen zijn samen met het waterschap drie klimaatbuffers aangelegd. Ze voorkomen wateroverlast en geven in droge tijden water terug aan het land.

In Appeltern is aan de Klaverpas een waterberging gebouwd. Steeds meer straten worden afgekoppeld, zodat regenwater veilig naar deze berging kan stromen. Dit verkleint de kans op schade bij zware regen. Ook planten we op dit terrein 53 inheemse bomen. Rijkswaterstaat betaalt deze bomen, als onderdeel van een afspraak om samen 78 bomen te planten.

2.4 Samenwerkingen uitgebreid

Afgelopen jaar sloten we ons aan bij de Groene Mantel van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Door deze samenwerking kunnen we onze plannen voor water, groen en landschap beter uitvoeren.

Daarbij werken we nauw samen met agrariërs en hun organisaties. Ook hebben we dit jaar een intentieovereenkomst ondertekend voor toekomstbestendig bouwen. Het klimaat verandert, en dat kunnen we niet stoppen. Wel kunnen we ons erop voorbereiden, 4 bijvoorbeeld door slimmer en duurzamer te bouwen.

2.2 Stenen eruit, groen erin!

Ook hebben we in 2025 onze dorpen weer verder vergroend. Zo veranderde het versteende kerkplein van Alphen in een veel groener plein. Er zijn verschillende plantvakken en groene parkeerplaatsen aangebracht. Mensen kunnen hier nu ook plaats nemen op de nieuwe bankjes.

Het schoolplein van Alphen is vergroend. Ouders van de school hebben diverse dagen hard gewerkt om de stenen te vervangen door planten. De stenen zijn daarnaast ook nog hergebruikt voor de nieuwe plantvakken.

En wie de nieuwe Dorpsstraat in Wamel of de Greffelingsestraat in Alphen ziet, zal het niet meer herkennen. Ook hier zijn de straat veel groener geworden.

In de Steenstraat, verwijderden we samen woonstichting De Kernen, heel toepasselijk de stenen. De versteende stoepen leidde bij inwoners tot veel overlast met water. We hebben de straat vergroend en zorgden ervoor dat het regenwater nu in de groenvakken komt.

3. Biodiversiteit en natuur

Een groen West Maas en Waal, dat zien we graag. Daarom planten we zoveel mogelijk (inheemse) bomen en planten. Ook maken we inwoners bewust van de voordelen van groen en biodiversiteit.

3.2 Geslaagde tegelactie in het voorjaar

Op zaterdag 12 april konden inwoners tuintegels inleveren voor vaste planten. In totaal deden 143 huishoudens mee. Samen leverden zij 560 vierkante meter tuintegels in. In ruil daarvoor kregen zij planten die goed zijn voor de biodiversiteit.

Om de actie goed te laten verlopen, hielpen 13 enthousiaste vrijwilligers mee. Inwoners konden vooraf aangeven welke planten zij wilden hebben. Met deze actie zetten we als gemeente een duidelijke stap naar een klimaatvriendelijke leefomgeving. Meer groen in de tuin helpt tegen wateroverlast, zorgt voor verkoeling en trekt meer planten en dieren aan.

3.1 Aanplant bomen voor meer biodiversiteit en tegen klimaatverandering

In 2025 zijn in totaal 299 bomen geplant op grond van de gemeente. Hiermee leveren we als gemeente een bijdrage aan het tegengaan van klimaatverandering.

Bomen zorgen voor schaduw en verkoeling, vooral op warme dagen. Ze geven vocht af aan de lucht en maken de omgeving koeler. Door te kiezen voor inheemse en gebiedseigen boomsoorten helpt de gemeente ook de natuur. Deze bomen zijn goed voor planten en dieren en versterken het landschap, vooral in het buitengebied.

3.3 Inspiratiebijeenkomsten biodiversiteitsbevordering bij inwoners

Veel insecten, zoals vlinders en wilde bijen, hebben het moeilijk. Erven en tuinen kunnen een goede plek zijn voor deze en andere dieren. Tijdens een inspiratiebijeenkomst op 12 november gaf Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) tips. Zij legden uit hoe inwoners de gemeente West Maas en Waal aantrekkelijker kunnen maken voor dieren.

Op zaterdag 15 november was er een praktijkochtend in Wamel. Deelnemers waren te gast op een particulier erf. Daar kregen zij van SLG praktische tips om in hun eigen tuin eenvoudig te zorgen voor genoeg voedsel, goede leefplekken en plekken om te nestelen.

3.4 Bomen voor 500 tuinen in het najaar

Op 29 november konden inwoners van de gemeente West Maas en Waal meedoen aan de bomenactie. Per adres mochten zij één gratis boom ophalen om in hun tuin te planten. Het ging om inheemse bomen, zoals de zomerlinde, walnoot, gewone es en wilg. Maar ook fruitbomen zoals stoofpeer, goudreinet, pruim en mispel.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) organiseerde deze actie voor de gemeente, met hulp van veel vrijwilligers. Met de bomenactie wil de gemeente inwoners aanmoedigen om hun omgeving groener te maken. In totaal zijn 500 bomen uitgedeeld. Zo hebben inwoners een belangrijke stap gezet naar een klimaatvriendelijkere tuin en meer biodiversiteit.

4. Afval en circulariteit

Op het gebied van afval en circulariteit zetten we ons in om zwerfafval te verminderen, bewustzijn hierover te vergroten en ondersteunen we de zwerfafvalbrigades. Ook werken we samen met Avri om inwoners op de hoogte te stellen over nieuwe ontwikkelingen.

4.1 Theatervoorstelling: Een knipoog naar de zon

Op 4 juni was het tijd voor de theatervoorstelling 'Een knipoog naar de zon'. Deze luchtige kindervoorstelling bracht een serieus, maar ook verrassend leuk thema onder de aandacht: het hergebruik van grondstoffen. Met veel humor, vrolijke liedjes en interactieve doe-mee momentjes wisten de spelers de kinderen te enthousiasmeren. Verschillende klassen uit onze gemeente kwamen naar de voorstelling kijken en juf Anne mocht zelfs meedoen. Door te fietsen wekte ze stroom op en kon er van afval nieuwe producten gemaakt worden.

4.3 Polderjutters

In april en oktober gingen er weer 13 verenigingen op pad om zwerfafval op te ruimen. Jaarlijks kunnen verenigingen zich aanmelden voor deze actie. Na twee opruimdagen, krijgen ze een vergoeding voor de clubkas. Er is weer veel afval gevonden. Een succesvolle opruimactie én een moment om het zwerfafvalprobleem onder de aandacht te brengen.

4.2 Doneerringen

Sinds oktober 2025 hebben we 10 doneerringen op verschillende afvalbakken in onze gemeente. Deze ringen zijn bedoeld zodat inwoners statiegeldflesjes en -blikjes kunnen doneren in plaats van ze weg te gooien. Zo krijgen statiegeldverpakkingen een tweede leven en kunnen andere inwoners het statiegeld innen.

De pilot wordt mogelijk gemaakt dankzij financiering van Statiegeld Nederland. Met deze ondersteuning onderzoeken we hoe doneerringen kunnen bijdragen aan minder zwerfafval en meer hergebruik binnen onze gemeente.

4.4 Sigarettenstofzuiger

Iets waar de zwerfafvalbrigades in onze gemeente last van hebben is het opruimen van sigarettenpeuken. Deze zijn lastig te pakken met een grijper en het kost veel tijd. Daarom hebben we als gemeente een sigarettenstofzuiger voor de zwerfafvalbrigades aangeschaft. Zo kunnen zij sneller en gemakkelijker sigarettenpeuken opruimen tijdens hun schoonmaakrondes.

Natuurlijk is het nog beter als sigarettenpeuken direct in de prullenbak belanden. Daarom zetten we in op asbakjes in prullenbakken op de zogenoemde "hotspots" en maken dit kenbaar met een campagne.

5. Organisatie

Als gemeente kijken we ook naar onze eigen uitstoot. Deze proberen we ieder jaar te verminderen. Dit jaar is de CO₂-uitstoot van de gemeente met 9 procent verminderd.

5.1 Reisrally

Woon-werkverkeer zorgt voor een groot deel van de CO₂-uitstoot van onze gemeente. Daarom hebben we een actie bedacht om medewerkers te stimuleren om duurzamer naar het werk te reizen. Dit werd de ReisRally.

Tijdens de ReisRally gingen medewerkers in teams de uitdaging aan om in september en oktober zo duurzaam mogelijk naar het gemeentehuis te komen. Met deze actie willen we laten zien dat kleine veranderingen, zoals fietsen, lopen, carpoolen of reizen met het openbaar vervoer, samen veel effect hebben. Zo wil de gemeente haar eigen uitstoot verminderen en ook inwoners laten zien hoe zij duurzamer kunnen reizen.

5.3 VTC Wamel

Mede door financiële ondersteuning vanuit de gemeente hebben we het VTC in Wamel kunnen vernieuwen. Het gebouw heeft nu HR++-glas of beter. Ook zijn de muren goed geïsoleerd. Hierdoor gebruikt het gebouw veel minder energie.

Op het dak liggen 170 zonnepanelen. Deze wekken een groot deel van de benodigde stroom op. Alle ruimtes worden verwarmd met moderne airco's. Deze zorgen snel voor warmte en besparen energie. Het gebouw heeft daarom geen gas meer nodig.

De laatste stap is het plaatsen van een batterij, zodat ze zelf opgewekte stroom op kunnen slaan en hier nog meer van kunnen gebruiken.

5.2 MVOI

Als gemeente kopen we veel in. Dit willen we graag zo duurzaam mogelijk doen. Daarom organiseerden we begin 2025 een bijeenkomst van twee dagen om hier samen met collega's een plan voor te maken. Het resultaat was het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI). Met het plan hebben we duidelijke doelen en concrete acties bepaald.

Als vervolg hierop organiseerden we een workshop voor collega's die vaak inkopen doen, zoals voor verlichting, groen en riolering. Tijdens deze workshop legden we uit wat MVOI betekent en hoe collega's dit in hun werk kunnen toepassen. Collega's kregen praktische tips om bewuste en duurzame keuzes te maken. Ook benadrukten we dat ieders bijdrage belangrijk is om onze doelen te halen.

Nu werken we verder aan het toepassen van MVOI binnen de hele organisatie. We nemen MVOI op in onze werkwijzen, helpen teams bij duurzame inkoop en volgen de voortgang. Zo zetten we stappen naar een toekomstbestendige en verantwoorde manier van werken.

5.4 Klimaatweek

Van 10 tot en met 16 november deden we mee aan de klimaatweek. In deze week werden vanuit de gemeente diverse activiteiten georganiseerd. Bijvoorbeeld de klimaatsafari door Alphen, gratis energieadvies van een energiecoach, leren door middel van de watertafel en er waren gratis maatbekers te verkrijgen bij het gemeentehuis. Het was een week waarin we inwoners vroegen om stil te staan bij het milieu.

6. Communicatie en participatie

Om inwoners zo goed mogelijk te informeren en te betrekken bij duurzaamheid, zetten we verschillende kanalen in. Zo is er een duurzaamheidsnieuwsbrief, staan er projecten op het participatieplatform en organiseren we bijeenkomsten waar nodig. Ook hebben we diverse klankbordgroepen zodat inwoners met ons mee kunnen denken.

6.1 Participatieplatform

Afgelopen jaar zijn we gestart met het participatieplatform. Hier staan op dit moment drie duurzaamheidsthema's op. Zwerfafval, het warmteprogramma en de duurzame hub. Inwoners kunnen meedenken, ideeën aandragen en zich aanmelden voor diverse bijeenkomsten. Met het gebruik van het participatieplatform hopen we op meer interactie met inwoners.

6.3 Bijeenkomst klankbordgroep warmtenet

Naar aanleiding van het onderzoek voor een mogelijk warmtenet, is er een klankbordgroep gevormd met inwoners uit de betreffende wijk. Zij konden zich aanmelden om mee te denken over dit potentiële warmtenet. De bijeenkomst werd gehouden in de raadszaal van het gemeentehuis. Er waren zo'n 15 inwoners aanwezig. Aan het einde van deze avond zijn er subgroepen gevormd en hebben inwoners aangegeven op welk gebied zij willen meedenken. Daar zal dit jaar verder op in gegaan worden.

6.4 Klankbordgroep biodiversiteit

De klankbord biodiversiteit bestaat uit 6 inwoners. Deze groep komt twee keer per jaar samen op het gemeentehuis. Er wordt gesproken over actuele thema's die te maken hebben met duurzaamheid. Daarnaast worden ideeën bedacht en gedeeld, om biodiversiteit te bevorderen. Dat helpt ons om

6.5 Klankbordgroep energie

Afgelopen jaar hebben veel inwoners actief meegedacht over ons duurzaamheidsbeleid. Ongeveer vier keer per jaar gaan we in gesprek met een groep betrokken en enthousiaste inwoners. Samen hebben we onder andere gesproken over woningisolatie, het warmteprogramma en het warmtenet. Bij de bijeenkomsten zijn meestal 10 tot 15 mensen aanwezig. Vanuit bijna ieder dorp sluit iemand aan, waardoor we een breed en waardevol beeld krijgen van wat er leeft in onze gemeente. Deze samenwerking helpt ons om beter en gericht beleid te maken dat aansluit bij de wensen en ideeën van onze inwoners.

7. Vooruitblik op 2026

7.1 Warmte en energie

In 2026 zetten we nieuwe stappen naar een duurzame regio. We ronden de eerste haalbaarheidsstudie voor het warmtenet af. Ook stimuleren we isolatie door de NIP-subsidie actief te promoten.

Dit jaar start de bouw van drie zonneparken. Daarnaast leggen we twee middenspanningskabels aan: van Heerenwaarden naar Wamel en van Appeltern naar Druten. We beginnen ook met een buurtaanpak om trafo-huisjes te vervangen. Zo versterken we het elektriciteitsnet. Verder stellen we in 2026 het warmteprogramma vast en richten we een omgevingsfonds op, zodat opbrengsten uit zonneparken teruggaan naar de omgeving.

We proberen de energiekosten van maatschappelijk vastgoed te verlagen. Zo verkennen we de mogelijkheid om zonnestroom te delen tussen zwembad D'n Hoender en sportvereniging Aquila.

In 2026 ronden we de aanpak energiearmoede af en helpen we de laatste kwetsbare huishoudens.

Tot slot ontwikkelen we het energieloket door tot een energiehuis. Hier helpen we inwoners én bedrijven met verduurzaming, in lijn met Europese regels.

7.2 Groenblauwe leefomgeving

Dit jaar leggen we samen met het waterschap nog 2 klimaatbuffers aan; in Dreumel en Beneden-Leeuwen. En we planten nog 25 bomen in Appeltern.

Daarnaast is 2026 een bijzonder jaar. Dan is het 100 jaar geleden dat er een dijkdoorbraak plaatsvond waardoor onze gemeente overstroomde. West Maas en Waal besteed hier samen met 4 andere gemeente en heel veel vrijwilligers een heel jaar aandacht aan.

7.3 Biodiversiteit en natuur

In de dorpen en op de oeverwallen moedigen we inwoners komend jaar aan om de natuur op hun eigen terrein te versterken. Dat doen we door het planten van streekeigen planten en het aanleggen van landschapselementen. Ook geven we advies over goed beheer.

In het buitengebied werken we samen met agrariërs en andere partijen om losse natuurgebieden met elkaar te verbinden.

7.4 Afval en circulariteit

Op het gebied van circulariteit gaat de pilot van de duurzame hub van start. Ook gaan we verder met maatschappelijk verantwoord inkopen. Verder hopen we dit jaar te starten met het opstellen van een Soortenmanagementplan (SMP), waarmee we op een gebiedsgerichte manier beschermde diersoorten meenemen in onze ruimtelijke plannen.

We willen ook dit jaar weer een educatief programma over zwerfafval introduceren op basisscholen, zodat kinderen bewust worden gemaakt van zwerfafval en wat dit met het klimaat doet.

7.5 Organisatie

Dit jaar wordt er intern opnieuw de reisrally georganiseerd, zodat alle ambtenaren gestimuleerd worden om vaker de fiets te pakken of bijvoorbeeld te carpoolen. Daarmee hopen we onze eigen CO2-uitstoot verder te verminderen.

Daarnaast zal er weer een klimaatweek zijn aan het einde van dit jaar, waar we weer een mooi programma voor op willen stellen.

7.6 Communicatie en participatie

Het participatieplatform wordt dit jaar verder ontwikkeld en ingezet. We gaan kijken welke projecten binnen duurzaamheid een plek kunnen krijgen op het platform. Ook gaan we dit jaar weer 4 duurzaamheidsnieuwsbrieven versturen. Er zullen ook verschillende bijeenkomsten plaatsvinden voor de duurzame hub en mogelijk het warmtenet.